

ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ...

Η νέα τουρκική πολιτική στη Μέση Ανατολή

Του Ιωάννη Ν. Γρηγοριάδη

Η ανάδειξη της Μέσης Ανατολής σε μία από τις κύριες στρατηγικές προτεραιότητες της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους νεωτερισμούς της κυβερνήσεως Ερντογάν. Φορτωμένη με προκαταλήψεις εναντίον των Αράβων και του Ισλάμ, η παραδοσιακή τουρκική εξωτερική πολιτική προτιμούσε να αγνοεί την νότια γειτονιά της – με την εξαίρεση του Ισραήλ. Ενδεικτικός αυτής της τάσεως ήταν ο ελάχιστος αριθμός Τούρκων διπλωματών που γνώριζαν αραβικά μέχρι πριν από λίγα μόλις χρόνια. Η γνώση αραβικών εθεωρείτο στο τουρκικό διπλωματικό σώμα μάλλον λόγος υποψίας για ισλαμιστικές πεποιθήσεις παρά χρήσιμο εργαλείο ασκήσεως εξωτερικής πολιτικής.

Η προσέγγιση αυτή άλλαξε άρδην με την άνοδο του ΑΚΡ στην εξουσία το 2002. Με αρχιτέκτονα τον τότε σύμβουλο του πρωθυπουργού Ερντογάν και νυν υπουργό Εξωτερικών Αχμέτ Νταβούτογλου, η Τουρκία βελτίωσε τις σχέσεις της με όλες τις αραβικές χώρες. Η πρωτοφανής άνθηση των οικονομικών σχέσεων συνοδεύθηκε από εντυπωσιακά βήματα όπως η συμφωνία για αμοιβαία κατάργηση της τουριστικής βίζας μεταξύ Τουρκίας και Συρίας, δύο χωρών που είχαν φθάσει στα πρόθυρα του πολέμου το 1999. Πολύ σημαντική υπήρξε και η άνοδος της τουρκικής επιρροής σε επίπεδο λαϊκής κουλτούρας.

Η Μέση Ανατολή έχει μετατραπεί στον καλύτερο πελάτη της τουρκικής τηλεοπτικής βιομηχανίας. Τηλεοπτικές σειρές και ταινίες απολαμβάνουν δημοφιλίας την οποία συχνά δεν βρίσκουν στην ίδια την Τουρκία. Η Τουρκία του ΑΚΡ μοιάζει για πολλούς Αράβες η χώρα που έχει κατορθώσει να συμμετάσχει επιτυχώς στο παγκόσμιο οικονομικό και πολιτικό γίγνεσθαι χωρίς να απαρνείται την ισλαμική της ταυτότητα.

Δεν είναι όμως όλα ρόδινα για την Τουρκία στην περιοχή. Η νέα πολιτική του ΑΚΡ έχει πλήξει βαρέως έναν από τους πυλώνες της τουρκικής περιφερειακής πολιτικής ασφαλείας, την στρατηγική συνεργασία με το Ισραήλ. Το «ξέσπασμα» Ερντογάν κατά του προέδρου του Ισραήλ Σιμόν Πέρες τον Ιανουάριο στο Νταβός δεν έμεινε χωρίς συνέχεια. Η πρόσφατη ακύρωση της κοινής ασκήσεως των τουρκικών και ισραηλινών ενόπλων δυνάμε-

ων κατέδειξε ότι η κρίση στις διμερείς σχέσεις μάλλον οξύνεται παρά κοπάζει. Πέραν του ότι πολλοί έγκριτοι Ισραηλινοί αναλυτές κήρυξαν ήδη το τέλος της τουρκοϊσραηλινής στρατηγικής συμμαχίας, το πρόβλημα για την τουρκική πλευρά γίνεται ακόμη σοβαρότερο, καθώς υπονομεύεται καιρία ο νέος ρόλος τον οποίο διεκδικεί στην περιοχή. Διευθετώντας από την μία τις διαφορές τις με τις αραβικές χώρες η Τουρκία επιθυμεί να παρουσιασθεί ως «δύναμη ειρήνης». Από την άλλη όμως, εμφανίζεται σε διαρκή διένεξη με τον άλλοτε εταίρο της στην περιοχή αναιρώντας τον σημαντικότερο ρόλο τον οποίο θα μπορούσε να διεκδικήσει, αυτόν του μεσολαβητή μεταξύ Ισραήλ και αραβικού κόσμου.

Θα μπορούσε, βεβαίως, να υποστηρίξει ότι δικαίως η τουρκική διπλωματία θέλει να καταδικάσει τις ακραίες πολιτικές της κυβέρνησης Νετανιάχου στο Παλαιστινιακό και να εκφράσει

τη συμπαράστασή της στον χεϊμαζόμενο παλαιστινιακό λαό. Ωστόσο, η πρόσκληση προς τον Πρόεδρο του Σουδάν και καταζητούμενο από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για εγκλήματα γενοκτονίας στο Νταρφούρ Μοχάμεντ Αλ Μπασίρ να συμμετάσχει σε σύνοδο κορυφής του Οργανισμού Ισλαμικής Διασκέψεως στην Κωνσταντινούπολη ήταν ενδεικτική μιας επιλεκτικής ευαισθησίας σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η αλλαγή πολιτικής της Τουρκίας προς το Ισραήλ φαίνεται να εδράζεται μάλλον στις θρησκευτικές πεποιθήσεις των κυβερνώντων και την ισχυρή υποστήριξη της τουρκικής κοινής γνώμης παρά σε προσεκτικό στρατηγικό σχεδιασμό και υποστήριξη αρχών.

Συχνά παρουσιάζεται η τουρκική εξωτερική πολιτική ως «μακρόπνοη», «αναλλοίωτη» και η τουρκική διπλωματία ως «μία από τις ικανότερες του κόσμου». Η αλήθεια, ωστόσο, είναι μάλλον πεζή. Η επιτυχία του ανοίγματος προς τον αραβικό κόσμο είναι δεδομένη, οι συνέπειες, ωστόσο μιας οριστικής ρήξεως των τουρκοϊσραηλινών σχέσεων θα είναι μείζονες. Η διεξαγωγή εξωτερικής πολιτικής για εσωτερική κατανάλωση στο Παλαιστινιακό δεν θα ωφελήσει την Τουρκία ούτε την ειρήνη στη Μέση Ανατολή.

* Ο Ιωάννης Ν. Γρηγοριάδης είναι Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Μπάλγκεντ και Επιστημονικός Συνεργάτης του ΕΛΙΑΜΕΠ.

Η Γη αδυνατεί να αντιμετωπίσει τις οικολογικές επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων

Ο πλανήτης μας αδυνατεί να αντιμετωπίσει τις οικολογικές επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και χρειάζεται 18 μήνες για να αναπαράγει τους πόρους που οι άνθρωποι καταναλώνουν σε ένα χρόνο, σύμφωνα με μελέτη αμερικανικής ανεξάρτητης ερευνητικής ομάδας. Τα στοιχεία που συγκέντρωσε από περίπου εκατό χώρες το «Global Footprint Network», δείχνουν ότι οι άνθρωποι καταναλώνουν τους πόρους και παράγουν διοξείδιο του άνθρακα με ένα ρυθμό 44% ταχύτερο από αυτόν που η Γη μπορεί να ανανεώσει και να απορροφήσει.

Η μελέτη, που δόθηκε στη δημοσιότητα σήμερα, αποκαλύπτει επίσης μεγάλες διαφορές ανάμεσα στις χώρες σε

ό,τι αφορά την οικολογική συμπεριφορά των ανθρώπων.

Για παράδειγμα, αν όλοι οι κάτοικοι της Γης ζούσαν όπως ο μέσος Αμερικανός, θα χρειαζόταν πέντε πλανήτες για να αναπαραχθούν οι πηγές ενέργειας και τροφίμων που καταναλώθηκαν και για να απορροφηθούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Σε περίπτωση που ζούσαν όπως ο μέσος Ευρωπαίος θα ήταν αναγκαίοι δύομισή πλανήτες, υπολόγισαν οι εισηγητές της μελέτης.

«Οι απειλές τις οποίες αντιμετωπίζουμε σήμερα, οι κλιματικές αλλαγές, αλλά και η αποψίλωση των δασών, ο περιορισμός της αλιείας και η υπερκατανάλωση πόσιμου νερού, είναι ενδείξεις μιας ιδιαίτερα ανησυχητικής τά-

σης», επισημαίνεται στη μελέτη.

Το «Global Footprint Network», με βάση το Οκλαντ της Καλιφόρνιας, υπολογίζει από το 2003 «το οικολογικό αποτύπωμα» σε περισσότερες από εκατό χώρες. Ο δείκτης αυτός αναφέρεται στην έκταση παραγωγικής γης, πόσιμου νερού και θάλασσας

που είναι απαραίτητα για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών σε ενέργεια και νερό, συνυπολογίζοντας τις εκπομπές ρύπων και την έκταση που χρειάζεται για την απόθεση των απορριμμάτων.

Τα στοιχεία αυτά που προέρχονται από πολλές πηγές, κυρίως τον ΟΗΕ και τις στατιστικές μελέτες κυβερνήσεων, δείχνουν ότι ανάμεσα στο 2005 και το 2006 οι επιπτώσεις από τις ανθρώπινες δραστηριότητες στο περιβάλλον έχουν αυξηθεί κατά 2%, σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.

Εδώ και δέκα χρόνια, οι επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στη φύση έχουν αυξηθεί κατά 22%, ενώ η ποσότητα των πηγών που η φύση μπορεί να παράγει πα-

ραμένει η ίδια ή ακόμα και μειώνεται, τονίζει το Global Footprint Network.

Αν και τα στοιχεία είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά, υπάρχουν τρόποι για να διορθωθεί η κατάσταση, εκτιμά ο Μάτις Βακερνάγκελ, πρόεδρος του Global Footprint Network.

«Οι τάσεις αυτές δείχνουν πως είναι προς το συμφέρον κάθε χώρας να κινητοποιηθεί χωρίς καθυστέρηση και χωρίς να περιμένει τι θα συμβεί στην παγκόσμια σκηνή», επισημαίνει η οργάνωση αναφερόμενη στη σύνοδο της Κοπεγχάγης τον επόμενο μήνα, όπως είναι τελείως απίθανο να υπάρξει συμφωνία που θα υποχρεώνει τις χώρες να μειώσουν τις εκπομπές αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου.